

Notat fra maidagene 2009

Undertegnede har gjort notater fra hovedforedrag under maidagene i Jarna. Disse er skrevet rett inn uten dyp refleksjon eller redigering. Notatet er derfor ikke å regne som et referat men gir et innblikk i hovedpunktene som er berørt gjennom foredragene. Hensikten med å publisere dette er ønske om at notatet kan inspirere til videre interesse for vårt antroposofiske arbeid på skandinavisk nasjonalt og lokalt plan.

Maidagene har i år vært av svært høy kvalitet. Formen har endret seg. Det stilles flere spørsmål og gies færre svar. Dessuten er dialogen med offentligheten styrket gjennom problemstillinger der vi ser på hva den tradisjonelle psykologi og antroposofi kan tilføre hverandre. Alt dette er gledelig og et skritt i riktig retning.

For de som ønsker komplett dokumentasjon fra mai dagene blir denne etter hvert å finne på "Nordiska forbundets" hjemmeside www.nfls.se

Med vennlig hilsen Terje Erlandsen, Helgeseter

Mai dagene 2009. Innledning ved Dick Tibling 21.05.09

Temaet for maidagene er "Mennesket i mennesket", dialog rundt mennesker og arbeidsmetoder samt dettes sammenheng med vår identitet som antroposofiske virksomheter.

Tiden er i dag endret siden Rudolf Steiner skapte fundamentet for de antroposofiske virksomheter gjennom utvikling av filosofi, pedagogikk og menneskebilde. Menneskene har endret seg og nye metoder har blitt utviklet. Alternativbevegelsen, vitenskapen stormer frem med 7. miles skritt. Hvor er antroposofiens plass i dette? Hva er spesifikt for oss? Hva er vår identitet?

Kjerne og offentlighet har blitt tatt opp i svensk forbund for helsepedagogikk og sosialterapi. Punkter som har kommet frem er som følger:

- Hvilket samfunnsbehov fyller våre virksomheter
- Hva er vårt bidrag til samfunnet?
- Vil andre aktører kunne gi vårt bidrag på samme måte?
- Er vi transparente og åpne for resten av samfunnet?
- Hvilket menneskebilde står bak og er dette forståelig for andre?
- Er våre verdier metoder og praksis begripelig for andre utenfor de antroposofiske kretser?
- Har vi interesse for hva andre ikke antroposofiske virksomheter og forskning bedriver innen samme fagfelt?

Hva er kjernen i vårt arbeid?:

1. Selvrefleksjon (biografi, selvinnsett).
2. Våre kilder, åndsvitenskapen: Er denne levende? Strømmer det noe levende fra denne kilden eller er den en stivnet dogmatisk form?
3. Helsepedagogikk er definert som vitenskap om menneskets utvikling: Hvor ligger utviklingskraften?

Det indre mennesket:

- Vi er alle bærere av en indre kraft som medarbeidere og beboere. Vi har et ansvar for å aktivere disse kreftene.

Jon Gelmuden: Årets kunstneriske bilde til maidagenes tema er "menneskehetsrepresentanten" (skulptur, RS).

Skulpturen er 9 meter høy, er av tre og befinner seg i Gotheanum.

Digresjon: Ved Gotheanum ble det bygget et lite skur for å lage en to meter høy modell av menneskehetsrepresentanten. Videre ble det laget en gipsmodell i målestokk 1/1 før skulpturen i tre ble hugget.

I skulpturen finner vi Lucifer og Ahriman illustrert som menneskenes motsetningsfylte krefter. I mars 1925 er Rudolf Steiner svært syk. Han får flyttet sin seng til atelieret for å kunne følge arbeidet med skulpturen samt slutføre noe skrivarbeid. Videre dør Dr. Steiner i samme rom som skulpturen.

Hva er spesielt med denne skulpturen?

- En skulptur er som regel forbundet med det ytre rom. Det har ikke denne. Hvor finner vi Lucifer og Ahriman i det ytre rom?
- Utrykket er til tross for sitt abstrakte form ikke banal i sitt uttrykk.

Hva er det som er forsøkt fremstilt i skulpturen? Det er noe med uttrykket som gjør at menneskene føler seg forbundet med denne.

Plassering i tidsstrømmen:

Søylene i Gotheanum: Begynner med "saturnnmotivet" , jordtilstanden per i dag og inn i fremtiden. Skulpturen peker på noe som strekker seg fra vår nåtid til fortiden i menneskehetens utvikling. Dette leder til fordypelse i temaet "karma og reinkarnasjon" samt "Intellekt og intuisjon" som befinner seg mellom de nevnte tidsstrømmer.

22.05. 2009, Morgenforedrag

"Konsekvenser av ulike menneskebilder for diagnose og behandling" ved Jackie Swartz (antroposofisk lege) og Bjørn Wrangsjø (Barne og ungdomspsykiater og forfatter). Sistnevnte har en rekke boktitler på samvittigheten, er også improvisasjonsmusiker og Jackie Svartz sin tidligere lærer.

Problemstilling:

Menneskebilde: Vi arbeider med utgangspunkt i menneskebilde. "Helsepedagogisk kurs" av Rudolf Steiner er fortsatt fundamentet i vårt arbeid. Det er ikke mye som har forandret seg metodisk siden 20 tallet.

Psykatri: Diagnostiserings metoder og menneskesyn har forandret seg radikalt i samme periode. Kampen mellom et mekanistisk vitenskapelig menneskesyn og en betraktning av enkeltmennesket som et unikt åndelig vesen pågår fortsatt.

Eksempel: Det journalføres at ”Pasienten har dårlig kontaktevne”. Spørsmålet er hvem sine kontaktevner det er noe galt med...

Forholdet mellom utdanning og praksis: Utdanning er en basis for alt arbeid men hva skjer i praksisfeltet?

- Det skjer noe i dialog med ”klienten”. Jeg kan enten velge å diagnostisere eller observere det som skjer med personen.
- Eksempel: Når jeg samtaler med en pasient forandrer ofte ansiktsfargen seg fra hvit til rød. Hva handler dette om?

Vrangforestillinger: På 60 tallet var det to varianter over tema. – Napoleon og Jesus. Bak dette kan det skjule seg ubearbeidede åndelige opplevelser.

Bevisstheten om vår bevissthet er et fenomen som gjennomsyrrer et naturvitenskapelig menneskesyn. Med menneskelighet:

Grunnlag for menneskesyn: Erfaringer gjennom livet danner dette grunnlag hvis vi er åpen og interessert.

Hvorfor kommer det hele tiden nye diagnoser innen psykiatrien? Systemet er ”fanget i sin egen felle”. Det er vanskelig å stoppe denne utviklingen når den først er i gang. Mange diagnoser dukker ofte opp grunnet fagpersoners manglende evne til mestring.

Diagnostiseringens historie:

Terapeutiske muligheter: Familieterapeutiske metoder, pedagogisk innfallsvinkel, kognitiv eller analytisk. Tidligere (1970 – 90) var det innslag av kreative behandlingsformer som musikkterapi, dans, drama/psykodrama. Disse er i dag på retur. Dagens trend er preget av flere diagnoser og færre behandlings former.

Dagens spørsmål:

- Hva kan barnepsykiatri, sosialterapi og helsepedagogikk lære av hverandre?
- Hva er det som er bra i helsepedagogisk og sosialterapeutisk arbeid? Hva er fruktbart?

Forts, innledning

Dick Tibling sine innledende spørsmål ble repetert:

Hvilket samfunnsbehov oppfyller våre virksomheter? Hva er vårt bidrag?

Avslutningsvis oppsummeres antroposofiens bidrag til verden av foredragsholder med følgende punkter:

- Helhetlig menneskesyn/menneskebilde (kropp, sjel og ånd).

- Måten å møte våre mennesker på (den friske kjerne, individualiteten).

Videre stilles det retoriske spørsmål rundt menneskebildets betydning for møtet med en beboer/klient: Naturvitenskap har hjernen og nevrologi som utgangspunkt (fysiologi, arv, miljø). Antroposofien stiller spørsmålet: Finnes det noe mer?

Hva er virksomt? Relasjonens kvalitet mellom behandler og klient er bestemmende for virkning av behandling. ”Kvaliteten defineres her av klienten og dennes opplevelse av møtet, samtale og behandling”.

”Som behandler/hjelper bør jeg spørre meg selv om jeg har nok interesse for det menneske jeg skal møte. Er jeg nok til stede? Har jeg det rom for det andre som behøves for at møtet skal bli fruktbart?”

Ydmykhet: Møtet mellom mennesker er komplekse og fordrer grad av selverkjennelse og ydmykhet. Interaksjonen i samtalen beveger seg ofte på et ubevisst plan og resultatet er ofte vanskelig å forutsi. Mine referanserammer er i mange tilfeller for smale for et mellommenneskelig møte. Bevisstheten om at det forholder seg slik er med på å utvide nevnte referanserammer, faglighet, horisont og erfaringsgrunnlag.

Samtaleorientert terapi: De fleste terapiformer bruker samtale som virkemiddel selv om pasienten åpenbart har med seg kroppen i behandlingssituasjon

Livskreftenes kilde (rytmens betydning): Et hønseeegg befruktes selv når det utsettes for rytmisk bevegelse over tid.

Samtale: Hvordan finner man en rytme i samtalen slik at denne virker terapeutisk og oppleves som fruktbar? For å finne denne kreves tilstedeværelse i den grad at man ser den andre. Formene i dagens helsevesen gir få muligheter og dårlige forutsetninger for den gode samtale.

Bilde på samtale og samhandling: Hvis de andre danser en dans jeg ikke kjenner til kan dette håndteres på to måter: - få alle de andre til å danse noe jeg kan eller lære meg den dans som de andre holder på med.

Barn danser ofte de danser som de har lært i hjemmet. Arbeidet handler om å utvikle evnen til å ”danse andre danser” og styrke samarbeidet med familie.

Kunstens betydning: Gjennom hjerneforskning vises det at enkelte deler av hjernen utvikles ved for eksempel å fordype seg som pianist (venstre hjernehalvdel) og at denne ”kreative syssel” virker konstruktivt inn på prestasjoner innen andre livs områder.

Hva kan vitenskapen/psykologien og antroposofien tilføre hverandre?

Som psykiater (fagperson) vil menneskebildet utvikles i takt med at erfaringsgrunnlaget økes. Dette er i følge Jackie Swartz en ansporing til noe åndelig selv om det ikke er uttalt.

Psykosofi ved Tony Dunderfelt

Tony Dunderfelt: Psykolog og forfatter. Virksom i Finland

Tema: ”Berøringspunkter mellom moderne psykologi og antroposofi.”

Utviklingen innen psykologifaget har vært revolusjonerende de siste 30 år. Hovedretningen er den kognitive og den analytiske. 1960- 80 var analytisk preget med mindre tro på mennesket indre kraft gjennom å betrakte individet som en magnet der trekker til seg impulser fra sine omgivelser. Senere har den kognitive retning gjort seg sterkere gjeldende og mennesket blir gjennom dette ansvarliggjort gjennom tro på indre krefter som grunnlag for å mestre egen livssituasjon. Per i dag nærmer psykologien seg et holistisk menneske bilde der den enkelte individualitet løftes frem som en unik kraft.

Følelser: Vi tar utgangspunkt i våre hender. Venstre hånd representerer negative følelser. Høyre hånd positive følelser.

Oppgave: Vi plasserer negative og positive følelser

Kommentar:

- Vi ser at en del følelser er vanskelige å plassere fordi de har både negative og positive aspekter.
- Vi erfarer at det er lettere å finne negative følelser en positive.

Positive følelser: Oppstår når ting jeg vil skal skje faktisk skjer.

Negative følelser: Oppstår når det jeg vil ikke skjer.

Følelser: Reaksjon på faktiske forhold og hendelser. I antroposofisk kontekst oppstår disse mellom tanke og vilje.

Følelser starter med sanseiaktgelse. Jeg iakttar og opplever noe positivt eller negativt.

Eksempel: To mennesker møter en puddel. Den ene føler sympati, den andre antipati. Dette inntrykk dannes på et øyeblikk. Person A. har negative script fra barndommen mht hunder (lus lopper, osv) Person B har positive script. Disse script aktiveres i følge forskning på 0,25 sek.

Gjør følelser det mulig for meg å gjøre som jeg vil?

Hverdagen er en strøm av vilje som følges av negative og positive følelser. Når jeg vil noe som av ulike årsaker ikke blir gjennomført oppstår frustrasjon.

Eksempel: Min arbeidskollega har lånt en bok jeg vil lese som han til stadighet glemmer å ta med. Jeg kan bruke min energi på å irritere meg, lese en annen bok, alternativt hente boken selv.. Jeg må endre både min tanke og vilje (min handling og tolkning av situasjonen).

Våre erfaringer registreres gjennom sanser og iaktgelse av situasjoner. Vi ser, opplever og reflekterer. Opplevelsene lagres i vårt minne, en opplevelsesbank som psykologien kaller script. Når vi møter en situasjon går det som nevnt 0,25 sekunder før våre script fra tilsvarende situasjoner vi tidligere har erfart aktiveres. Vi reagerer automatisk og intuitivt.

Våre script er tilegnet gjennom egen oppvekst og erfaring. Vi har imidlertid også noe annet som gjør oss i stand til å oppleve andre kulturfenomener som ikke inngår i nevnte "script" som ligger på et allment menneskelig plan.

Alt er bevegelse (vitenskapelig betraktning). Innen psykologien er det nye modeller under utvikling som vil gjøre mennesket bedre i stand til å håndtere sine følelser.

Metode: Håndtere sitt "script": Løfte denne prosessen opp til et bevisst nivå gjør oss friere til å se en situasjon slik den er uten å være forutinntatt.

Psykisk helse: Hvis jeg har det bra er det større mulighet for å gjennomføre det jeg vil. Dette fører til at det jeg har det bra.

Depresjon: Finnes ikke. Det er en subjektiv opplevelse som kan knyttes til viljen eller mangler på denne.

Ord for dagen:

"Følelsen tilfører ikke sjelslivet noe nytt. Det er viljen som er skapende. Ren vilje er sann kjærlighet. Vilje er ikke haveisyke men drivkraften for alt konstruktiv skapende arbeid".

Kveldsforedrag 22.05.09 Pelle Sandstrak, forfatter og foredragsholder

Tema: Tourettes syndrom.

Foredragsholder kom til Sverige for 20 år siden med hensikt å være i 3. dager. Kommer opprinnelig fra Norge og har tourettes syndrom.

"Ingen mennesker er normale. Det er forskjell på å være normalforstyrret og pleietrengende. Foredragsholder håper at alle verdens mennesker tar frem sine feil og skavanker.

Harmoniske mennesker er de sykeste. "Man har det dårlig hvis man har det for bra".

Innledning:

Tourettes er verdens mest menneskelige syndrom. *"Hvis mine omgivelser (og hjelpere) er "gale" og anerkjenner min verden av galskap blir jeg normal".*

Tourettes kjennetegnes av mange "tics". Foredragsholder skulle bli hvalfanger og flyger med mer. Mange tvangstanker og tvangshandlinger dukket opp gjennom skoletiden. Kropp og rytme samt evnen til etterligning er godt utviklet og blir hyppig brukt ofte ufrivillig.

Foredragsholder har skrevet boken "Mr Tourettes og jeg". Denne er planlagt filmatisert.

Min historie.

For 20 år siden satt jeg i Oslo og var superidiot uten fremtid. Det banker på døren. En fengselsprest melder at det er besøk fra Sverige. Inn kommer Svensken i form av en gal professor som ligner på John Cleese. Jeg etterligner hans fremtoning med et av mine

sedvanlige tics. Professoren møter dette med å etterligne meg. Kontakten er etablert. Professoren har kommet inn i min verden. Diagnosen blir stilt etter 10 minutter. - Tourettes uten andre innslag. Jeg blir definert som 97 % funksjonshemmet. Hvorfor 97 %?

Professoren svarer: 3. % håp.. Videre spør jeg hvorfor professoren kan stille diagnosen så raskt. Svaret er som følger: Jeg er professor og kan si hva faen jeg vil uten at noen stiller spørsmål bortsett fra Gud fader. – Og han ringer sjelden..

Litt kaos må det være i livet. Jeg er ikke medisinerert, er mister Tourette ”unplugged” og trives med dette. Det er mange triggerer i omgivelsene mine. Sanseropplevelser er sterke med innslag av tvang. Jeg ser direkte 3. mennesker i salen som jeg bare må etterligne når jeg kommer hjem i kveld.

Negative ticks kan være å si mange stygge ord. Ikke analyser disse. Pedagogisk: Be ungene finne sitt yndlings banne ord og be de tegne det..

Rytme i språket: Havregrynsgrøt: Ord med fin rytme. Begripelig. Havreåkeren kan sees fra vinduet. Derimot Mannagrøt (sv semule) Høres ikke hyggelig ut. Dessuten kan du ikke se åkeren. ”Dissende” mat og blandingsprodukter fremstår for meg som ekle, forstyrrende og ubegripelig.

Spising: Lydene under måltidene er fasinerende. Det er ikke første tygget som er problematisk, men pausen til det neste kommer.

Årstidene: Vår, varme bakterier, død, farge, rød. Assosiasjonsrekkene er uendelige og forbundet med lyd, farge, tall med mer. For eksempel Husqarna moped. Lyden er hyggelig, fargen er blå, livets moped. Derimot suzuki, en stygg lyd, et navn som aldri slutter: sususususu... og fargen rød: Dødens moped.

Når ticksene kommer på offentlige steder viker folk unna. Det beste hadde vært tilstedeværelse, å bli sett samt barnets enkle spørsmål som ingen lærer å stille til tross for lang utdanning og mange kurs, det enkle: Hva gjør du?

Tics kan jeg leve med men tvang gjør meg syk: Tidligere var jeg redd for å spørre andre om å bli med på kafe, ikke for å få negativ respons men e. lyden i ordet ”nei”.

Jeg har jobbet mye med kanalisering av min energi. I skolen hatet jeg blokkfløyte. En dag skulle vi spille ” fader Jacob”, sover du, sover du (nei det gjør jeg f. ikke) og blokk fløyten knakk jeg i to. Musikklæreren plasserte meg ved et trommesett og med blokk fløytene som trommestikker oppdaget jeg min identitet som rytmisk menneske. Dette fikk jeg til!

Lydene jeg likte var rytmiske og forutsigbare. Fiskemåsen var en av mine favoritter. Spurven derimot var et helvete. Samme var det med fly. De store boeing 747 var en nytelse. Små widerøe og fokker fly var like irriterende som suzuki sine moped.

Min ishockeykarriere sluttet med en episode der jeg spendte ben for dommeren under landsturneringen som landet med et smell på isen. Fotball var et problem for hjemmelaget hadde røde drakter. Rødt er dødens farge og ville gjøre meg impotent. Jeg løste problemet med tre ekstra blå underbukser.

Siden skjedde katastrofen. Jeg fikk en kjæreste. Dette varte et år og så døde hun av hjernehinnebetennelse. Jeg var den siste som hadde vært intim med henne og tvangstankene om at jeg selv var smittet tok bolig i meg. Jeg begynte med selvskading. Når det gjorde vondt var dette et tegn på at jeg fortsatt levde. Videre fulgte innleggelse og diagnostisering.

Lillemor var en vikarlærer i skolen. Hun var kraftig overvektig, et godt menneske og jeg glemmer henne aldri. Hut tok i mine lange krøller og sa: ”Din jævel. Du kan så mye.” Dette fikk betydning for mitt videre liv. Hun gav meg selvtillit. En gang jeg lekte boeing 747 på toppen av skoletaket beregnet jeg tiden feil. Det ringte ut og læreren sa: IKKE HOPP. Det var kanskje ikke det lureste å si til en med tvangstanker. Lillemor brøytet seg vei frem og sa: Hopp på meg! Jeg kom lydig ned brannstigen.

Videre i livet ble jeg syk. Tvangsforestillinger og handlinger tok overhånd. Etter en lengre periode som uteligger tar jeg toget til Sverige. Hører et radioprogram om touretts. Skriver et brev til professoren som kommer til Oslo. Vi er da tilbake til begynnelsen av historien.

”6.år med kognitiv terapi har gitt meg et funksjonelt liv. Etter 10 år er jeg så frisk som jeg vil bli!”

Nettsted: pellesandstrak.com

Morgenforedrag 23.05, Bente Edlund

Tema: *”Evolusjonsteori, antroposofi og utviklingshemning. Et historisk tilbakeblikk”.*

Bente Edlund: Har tatt doktorgrad på temaet med intensjon å sette Rudolf Steiner ”helsepedagogikk” inn i en vitenskapelig kontekst.

Darwin: Det er i år 150 år siden ”Artenes opprinnelse” ble utgitt og 200 år siden Charles Darwin ble født.

Utviklingshemning: Begrepet benyttes i Norge. Denne gruppen er avhengige av andre for å få definert hva og hvem de er. Definisjonsmakten sitter hos ”de andre”. De som i Norge forsker på feltet er opptatt av detaljer innen eget fagfelt. Sosiologene er de som har stillet de mest interessante spørsmål i forhold til hvordan livet som helhet arter seg for de utviklingshemmede selv om de aldri har arbeidet med den nevnte gruppe.

Innledning til samtale: Den norske forfatter Jens Bjørneboe har uttalt at ”Mennesket er usynlig”, en uttalelse antroposofen umiddelbart trykket til sitt hjerte fordi Antroposofien prøver å si noe om forholdet mellom det indre og ytre mennesket.

Karl König: Når vi virker i vårt vanlige liv tar vi på oss våre roller i form av ”masker” (landsbyforedragene). Dette blir ikke beskrevet som negativt men et rikt utvalg av masker gir et rikt liv i følge König. Når det gjelder mennesker med utviklingshemning er utvalget av masker begrenset og skiftet mellom disse er komplisert. Det er i sosiologisk kontekst knyttet rollefattighet til livet som utviklingshemmet. Vår oppgave som hjelpere er å hjelpe våre venner til å utvikle flest mulig gode roller til redskap for mestring av sine liv.

Bente Edlund forteller om sitt møte med de ”mongloide” innen antroposofiske virksomheter i Tyskland på 60-tallet. Holdningen var da at disse hadde overskudd av sympati krefter. Videre ble det sagt at ”alle var deres mor og far”. Videre mener Bente at den nevnte tilknytning kom som konsekvens av relasjonsskade gjennom institusjonsliv og tidlig løsrivelse fra foreldre.

Videre forteller foredragsholder om det franske ”ulvemenneske” som ble fanget inn. En ung lege ville skape et menneske av dette ”ville dyr”. Menneskesynet var da at alle ting går gjennom sansene. Politikk og pedagogikk blir i en slik kontekst interessant. Vi kan ved hjelp av nevnte virkemidler skape mennesker. Menneske skapes utenifra.

Den andre innfallsvinkel er de kristne filantropiske. Hvert menneske er Guds skapning. Denne tradisjon skapte en omsorgstradisjon. Inne i den utviklingshemmede levde ”Guds barn”. Det er en udødelig sjel i menneskets indre. Denne kan forløses fra den ”skadede kropp”. **Segat fr (filosof) ?** sies å være en viktig impuls for spesialpedagogikken med nevnte menneskesyn som utgangspunkt.

Charles Darwin utgav i 1849 ”artenes opprinnelse” der han beskriver artenes utvikling i kampen for tilværelsen. Utvikling og evolusjon er i fokus. I dyreverdenen fødes det et overskudd av individer med små individuelle forskjeller. Det oppstår innbyrdes kamp for tilværelsen der den som er best tilpasset sitt miljø overlever (the survival of the fittest).

Evolusjonstanken er innen antroposofien grunnleggende men har en helt annen innfallsvinkel enn Darwin. Rudolf Steiner støttet Darwin sin evolusjonsteori men mente denne kun omfattet den fysiske verdens utvikling. RS kompletterte dette med en åndelig dimensjon.

Rekapitulasjonstanken ble introdusert av Ernst Haeckel. Dette speiler tanken om naturens utvikling og baserer seg på studie av likheter mellom ulike dyrs embryonaltilstand. Med utgangspunkt i dette kommer tanken om at alle skapninger stammer fra samme kilde men har utviklet seg i forskjellige retninger gjennom millioner av års evolusjon.

I dyreriket stemmer Darwins teori om ”survival of the fittest”. Men hvordan er det hos mennesket? Når vi ser dette i historisk kontekst finnes det mange forsøk på å luke ut ”svake individer”. Dette vises gjennom institusjonalisering av uønskede individer, fødselskontroll, sterilisering med mer.

Tyskland, mellomkrigstiden: Det ble fremmet forslag om å ta liv av de åndssvake som la beslag på store pleieresurser. De ble definert som ”belastende eksistenser og åndelig døde”. Under NS regimet var dette ikke bare et forslag men lovfestet og førte til død og sterilisering for et ukjent antall mennesker med forskjellige avvik.

I 1924 utgir Rudolf Steiner ”helsepedagogisk kurs”. Det nevnes der at ”etter 7 år har barnet overvunnet sin arv”. En slik uttalelse bryter helt med den darwinistiske tenkning. Steiner går imidlertid ikke inn i denne diskusjon.

Helsepedagogisk kurs sier lite om sansestimulering men mye om sjelelig utvikling. Det indre mennesket er hans hovedfokus. Karma tanken berøres også. Når det gjelder det fysiske er karma gitt men i forhold til det sjelelige er det stort rom for utvikling. Derfor innfører Rudolf Steiner begrepet ”sjelepleie” og befester dette som fundament for arbeid med barn som har spesielle behov.

Morgenforedrag 24.05.09 Lisbeth Kolmos

Tema: ”Menneskemøtet som grunnlag for fellesskap”.

Tema for disse dagene er at vi arbeider med å utvide vår horisont, tankefelt og bevissthet.

Innledning til pedagogisk foredrag:

I Danmark har vi en studiegruppe som har arbeidet med å studere gamle ”Goeteanum”. Vi har sett på de to kupler, de to saler og søylenes form, plassering og uttrykk. Helheten i form og proporsjon har sammenheng med lovmessigheter i matematikk og fysikk (det gyldne snitt, tallserien fibonacci, samt proporsjoner i menneskets legeme). Leonardo Da Vinci sitt bilde ”proporsjon of man” er et kunsthistorisk eksempel på streben etter lovmessigheter i estetikk/kunst sett i forhold til matematikk og vitenskap.

” Jeg søker sammenhengen mellom mennesket, natur. Dette har jeg lest om men ikke opplevd gjennom meg selv.”

Vi søker tingen bak tingen, ideen, urbildet bak mennesker, dyr og natur. Man kan kjenne igjen det spirituelle i barn, ungdom og voksnes utvikling. Barnet løper ut i verden fylt av sympati tar inn naturen fordi barnet er forbundet med denne. I puberteten skilles disse verdener. Antipatien og skepsisen våkner.

Puberteten er sjelelig fattig. Mennesket er innestengt i sin egen kropp men samtidig våkner den kollektive bevissthet. Ungdommene bruker sine krefter i et fellesskap. Som voksen kommer også mulighetene for å se sine egne krefter uavhengig av fellesskapet. Det individuelle ”Jeg” våkner.

I min ungdom leste jeg Platon og Aristoteles. Som voksen forstod jeg dybden hva han mente med ”sin indre diamant” i forhold til å betrakte menneskets indre. Dette var vanskelig å forstå før mitt eget ”jeg” var våknet.

Sokrates satt på Akropolis og førte samtaler med de unge. Sokrates var en farlig mann. Han oppfordret de unge til å utvikle sin egen moralitet, kraft, spiritualitet og ”jeg”. For dette måtte han bøte med sitt liv.

Menneskets krefter ligger i det indre som en latent mulighet. I forhold til et mekanistisk menneskebilde er ikke troen på disse krefter spesielt stor. I vår tid er det lett å se på hva alle andre kan og hva jeg selv mangler. Spørsmål: Hvilke krefter kan jeg utvikle hvis jeg går inn i mitt egen liv? Materialistisk menneskesyn begrenser vår tankefrihet og hvordan vi betrakter våre krefter og muligheter.

Meditasjon: Vi forestiller oss en hyllebærbusk. Hvordan vokser denne? Den vokser ut fra sin gamle stamme, frigjør seg fra denne og bryter ut i blomst ved midtsommer. Videre utvikles bærene som varmer og nærer oss gjennom vinteren.

En bergkrystall inneholder alle regnbuenes farger. Våre store granitt fjell slites ned til små sandkorn. Sandkornene er en mikroskopisk krystall.

”Slike bilder utvider min horisont og mitt bilde av naturen hver gang jeg betrakter den.”

Pedagogisk foredrag:

Lisbeth viser et bilde av to personer som står frontalt overfor hverandre. Kontakten i det pedagogiske er:

- Reflekterende og direkte.
- Jeg tar inn det andre mennesket i det fysiske og sjelelige.

Gruppearbeid: En gruppe arbeider på tre plan. Vi skaper ”Verdi, mål og handling” på tre nivåer:

- Ideplan: Intuisjon, frihet, inspirasjon.
- Opplevelse: Inspirasjon, likhet.
- Handlinger: Imagasjon, broderskap. (ledelsesfelt).

Utfordringer med samarbeid er at vi ofte befinner oss på 3. forskjellige plan. Hvis vi gjennom en målrettet prosess sørger for at vi befinner oss på samme nivå forenkler dette prosessen. Det medfører at vi diskuterer samme sak med samme forutsetninger. Ved å øve dette kan vi bygge opp en felles begrepsverden.

Tilbake til Gotheanum: Den gamle bygning brant ned nyttårsaften 1922. Hvorfor ble ikke denne bygget opp som den var?

Rudolf Steiner mente at det er ikke kunstverket i seg selv men skapelsesprosessen som er det vesentlige.

”Skapelsen kommer av en lengsel, en lengsel ette å skape et uttrykk. Når dette er skapt er det ikke det samme å lage en kopi av noe gammelt. Da må man skape noe nytt”.

Foredragsholder har vært med i Nordiska forbundet siden 1981. Det har vært mange fantastiske mai dager. ”Anroposofene” liker de gamle gode uttrykk.

”Vi må la oss inspirere av forvandlingens kraft og videreutvikle uttrykket slik at det ikke er en kopi av fortiden men noe nyskapende i tråd med behov som lever i den nye tid. – skapt av mennesker som bærer med seg en indre lengsel om å skape dette”.

Har jeg gjort det jeg skal? Lisbeth har bygget opp Marjatta med sine ideers kraft

NFSL har arbeidet med maidagene i 30 år og samlet de nordiske lands impulser med åpenhet, kjærighet og uten tvil. Vi har sammen dannet et fellesskap, en billedlig ”skål” og i denne legger vi et frø som kan spire i fremtiden. Dette skal være et hjerteanliggende som hviler på et fundament av våre virksomheter. Vi skal være faglig, dyktige, profesjonelle, og åpne uten å miste vår identitet som antroposofiske virksomheter.

Det er to år til de neste maidager. Hva er vår spesifikke nordiske kvalitet vi kan fylle disse med?

Rudolf Steiner;

”Nordens folk har en sans for det som er der inne. Sydens folk har en sans for det som er der ute. Å forene disse krefter er en fremtidsoppgave”.

I Danmark har man en utpreget sans for ”det lille barn”. I Finland er det fokus på ”det kosmiske barn”, jeg kreftene. Det lille barn som er fylt av ånd vokser seg stort i verden nærer seg av kjærlighetskrefter.

Vi har mulighet til å se det åndelige i naturen (plantestudier). Vi må allikevel ikke miste det menneskelige aspekt som er fornuft og samvittighet.

”Når vi gjør disse meditative øvelser kreves forberedelser. Vi retter oss inn mot søken etter sannhet og kjærlighet, en moderne Kristus kraft som vi prøver å forbinde oss med. Rudolf steiner kaller det antroposofi å gripe det åndelige og la dette bli virkelig”!

Helgeseter 25.05.09 Terje Erlandsen